

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	นิเวศวิทยาการเมืองของไฟฟ้าในประเทศไทย : กรณีศึกษา ไฟฟ้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์		
ชื่อผู้เขียน	นางสาวอัจฉรา รัญญิตธรรม	รหัส	3839318
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม		
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.ชูศักดิ์ วิทยามัค	ประธานกรรมการ	
	อาจารย์ ดร.ชยันต์ วรรณระภูติ	กรรมการ	
	อาจารย์ ดร.สมศักดิ์ สุขวงศ์	กรรมการ	

### บทคัดย่อ

การศึกษานิเวศวิทยาการเมืองของไฟฟ้าในประเทศไทย : กรณีศึกษาไฟฟ้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อทำความเข้าใจว่ารัฐมีบริบทและเงื่อนไข อย่างไรในการให้ความสำคัญต่อปัญหาไฟฟ้า และมีแนวทางในการจัดการไฟฟ้าอย่างไร 2) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนพลวัตและเงื่อนไขในการปรับใช้องค์ความรู้ดังกล่าวในการจัดการไฟฟ้า 3) เพื่อวิเคราะห์ว่าเหตุการณ์ไฟฟ้าที่อุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ในปี พ.ศ.2541 ถูกทำให้เป็นการเมืองอย่างไร ด้วยบริบทและเงื่อนไขอะไร การศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การเข้าร่วมกิจกรรม และการวิจัยเอกสาร โดยใช้แนวคิด 3 แนวคิด คือ 1) นิเวศวิทยาของไฟฟ้า 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร และ 3) นิเวศวิทยาการเมือง

ผลการศึกษาพบว่ารัฐซึ่งมีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบายทางสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อไฟฟ้า อันเนื่องมาจากการรับอิทธิพลในการจัดการป่าแบบวิทยาศาสตร์ของประเทศทางตะวันตก โดยเริ่มจากการปกป้องเนื้อไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจในยุคการให้สัมปทานทำไม้ ในสมัยรัชกาลที่ 5 จนมาถึงการมุ่งอนุรักษ์ป่าตามกระแสสิ่งแวดล้อมนิยมที่เกิดขึ้นในปลายทศวรรษที่ 2520 ด้วยแนวคิดดังกล่าวนำมาสู่การควบคุมไฟฟ้าโดยมุ่งที่จะป้องกันและกำจัดให้สูญสิ้น ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นที่อาศัยใกล้ชิดและพึ่งพาป่าในการดำรงชีวิตก็ได้

มีองค์ความรู้ในการจัดการป่าและไฟป่าที่แตกต่างจากรัฐ เป็นภูมิปัญญาซึ่งผ่านการเรียนรู้ สังสม และสืบทอดจากคนหลายรุ่น ตามความรู้ดั้งเดิมชาวบ้านไม่ได้มองว่าไฟป่าเป็นภัยร้ายที่จะต้องกำจัด หากแต่มีการเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากไฟ และจัดการไฟควบคู่ไปกับการจัดการป่า และจัดการระบบการผลิต อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการไฟป่าของรัฐได้บดบังและทำลายองค์ความรู้ของชุมชนท้องถิ่นเหล่านั้น เพราะรัฐใช้การจัดการเชิงเดียวทั่วประเทศ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของระบบนิเวศและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันยังกล่าวหาว่าชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวการของการเผาป่าและปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งปวง โดยมีสาเหตุมาจากความยากจน ด้อยการศึกษา และไร้จิตสำนึก

สถานการณ์ไฟป่าที่ดอยอินทนนท์ในปี พ.ศ.2541 ยังได้สะท้อนให้เห็นการเมืองของปัญหาไฟป่า โดยรัฐและกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มได้ให้ความสำคัญต่อไฟป่าที่เกิดขึ้น และช่วงชิงการสร้างคำอธิบายโดยการกล่าวหาว่าชาวเขาเผาป่าเพราะต้องการที่ดินทำกิน และนำไปสู่การผลักดันพวกเขาออกจากป่า แท้ที่จริงเหตุผลเบื้องหลังของการสร้างคำอธิบายเช่นนั้นคือการกีดกันกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในดินแดนชายขอบจากการเข้าถึงทรัพยากร และยังมีมุ่งที่จะเข้าควบคุมและครอบครองทรัพยากรที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นใช้ประโยชน์อยู่ ท่ามกลางการถูกกระทำเหล่านี้ กลุ่มชาติพันธุ์ก็ได้ดิ้นรนต่อสู้ด้วยการปฏิเสธข้อกล่าวหาดังกล่าว และสร้างสรรพกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าขึ้น เช่น การบวชป่า การทำแนวกันไฟ การสร้างเครือข่ายชาวบ้าน เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการป่าด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สาธารณะ และเรียกร้องให้รัฐกระจายอำนาจในการจัดการทรัพยากรสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

Thesis Title	The Political Ecology of Forest Fire in Thailand : A Case Study of Forest Fire in Doi Inthanon National Park		
Author	Miss Atchara Rakyutidharm		
M.A.	Man and Environmental Management		
Examining Committee	Lecturer Dr. Chusak	Wiittayapak	Chairman
	Lecturer Dr.Chayan	Vaddhanaphuti	Member
	Lecturer Dr.Somsak	Sukwong	Member

#### Abstract

A study of The Political Ecology of Forest Fire in Thailand : A Case Study of Forest Fire in Doi Inthanon National Park has 3 objectives. They include 1) to identify the context and condition of state decision-making processes that first asserted forest fires to be a significant problem, and to analyse how the state decided to manage this problem ; 2) to learn from and understand local community knowledge on forest fire management and also the dynamic nature of this knowledge ; and 3) to analyse the forest fire situation in Doi Inthanon National Park in 1998, and the context and conditions of the politicisation of the issue of forest protection and forest fire management. The research methodology was qualitative including utilising indepth interviews as well as the analysis of primary and secondary sources. This study applies three concepts to analyse political ecology of forest fire problem : 1) forest fire ecology 2) resources management by indigenous knowledge and 3) political ecology.

The state's main role in relation to this issue has been to establish environmental policy. The state identified that the forest fire was significant because

of the influence of Western scientific thinking on forest management. The state began to protect teak areas due to their economic value during the period of Rama V. In the decade beginning in 1960, conservation of forest areas became the important focus of policy as a result of the environmental movement, so the State tried to protect and suppress forest fires.

Local communities, living close to and within forest areas and dependant on the forest for their survival, have developed knowledge for forest management and protection from fire. These methods differ from those of the state. This indigenous knowledge has been developed over many generations and has been passed down through experience and the teachings of tribal elders. This indigenous knowledge conceives of forest use and fire protection as complementary processes that go hand in hand for effective forest management.

The state has tried to destroy this indigenous knowledge through its use of a single form of forest management throughout the country which does not take into account the diversity of ecology and different cultural practices, beliefs and methods of indigenous forest management. Moreover, the state has blamed local communities for burning of the forest and assert that they are the cause of this and other environmental problems, because they are poor, uneducated and have no appreciation of the value of the forest.

The Inthanon forest fire problem was politicised by the state and other stakeholders in 1998. These two groups tried to suggest that the forest fire problem experienced in Inthanon National Park was due to ethnic groups living on the highland, wanting to have permanent ownership of the land. Their reason was to push policy that removed these ethnic group out of the forest. The local communities struggled against resettlement. They refused to be blamed and continue to conduct many activities to show that they can manage the forest such as forest ordination and firebreak activities. The tribal communities in fact, blame the state for forest fires and accuse them of ineffective forest management.